

3. Ахтирська Н.М. Становлення суду присяжних України: від конституційного принципу до процесуальної регламентації / Н.М. Ахтирська // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 5. – С. 83-89.
4. Тертишник В.М. Суд присяжних: паростки і суть ідеї та її мімікрія при реформуванні кримінального судочинства України / В.М. Тертишник // Право України. – 2012. – № 7. – С. 274-279.
5. Теремецький В.І. Особливості впровадження суду присяжних за новим кримінальним процесуальним кодексом України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-3/index.htm>
6. Борисенко А. Присяжная правда: [суд присяжних] / А. Борисенко // Юридическая Практика. – 2012. – № 50 (781). – С. 9-14.
7. Грубінко А.В. Історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник / Грубінко А.В. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – 656с.
8. Структура і форми діяльності правоохоронних органів Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pravo.vuzlib.org/book_z866_page_44.html
9. Грубінко А.В. Провідні моделі суду присяжних: зарубіжний і вітчизняний історичний досвід / А.В. Грубінко, Н.М. Ярчук // «Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку»: М-ли міжнар. наук.-практ. конф., м. Ужгород, 15-16 листопада, 2013 р. – Херсон: Гельветика, 2003. – С. 36-38.
10. Кримінально-процесуальний кодекс Российской Федерации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bukvar.su/pravo-jurisprudencija/96066-Sud-prisyazhnyh-i-novyiy-Ugolovno-processualnyiy-kodeks-RF.html>
11. Результати соціологічного опитування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://human-rights.unian.net/ukr/detail/197265>

Грибовська Ю.

*студентка I курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.і.н., доцент кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ
Ухач В.З.*

ХРИСТИЯНСЬКІ МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ ЯК БАЗОВІ СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ПРАВНИКА

Сьогодні, ми є свідками активного впровадження різноманітних реформ в Україні, що проводяться для побудови правової української держави. Надійний захист прав людини - вищий критерій оцінки діяльності всіх інститутів держави, що складають систему правоохоронних і правозахисних органів. Ратифікувавши Європейську конвенцію про захист прав людини та основних свобод (1950 р.), Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити кожному, чиї права порушені, ефективні засоби правового захисту (ст. 13) [1]. Конституцією України проголошується, що людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю, а утвердження й забезпечення прав і свобод – головним обов'язком держави. В процесі активних реформ спостерігаємо як на законодавчому рівні нівелюються моральні, зокрема сімейні, цінності через запровадження

різноманітних фальшивих «ідеалів». Ця тенденція з роками стає все загрозливішою та агресивнішою.

У цих умовах зростає соціальне значення юриспруденції та юридичної професії, фундаментом для яких стане духовне право. Правник має знати не лише державне (світське) право, а й церковне законодавство [4, с. 212-220]. Духовне право Церкви має бути первинним для юриста, оскільки воно запобігає застосуванню позитивного права, а то й зловживанню ним. Тому вивчення моральних аспектів і проблем юридичної професії нині стає не менш значущим, ніж знання конкретних законів і механізмів їх застосування, необхідних кожному правнику, який прагне до глибокого опанування професійними навичками, усвідомлення гуманістичного сенсу та покликання юридичної [2].

Питанням професійної етики, моралі та моральності в юридичній діяльності присвятили дослідження І. Бенедик, В. Горшеньов, Г. Гребеньков, А. Коні, О. Кобліков, А. Мороховська, О. Скакун, С. Сливка, Н. Таварткіладзе, В. Ухач та ін. Стан релігійного праворозуміння в Україні частково розглядали такі автори: І. Валеріан, А. Єременко, В. Козленко, М. Палій, Р. Папаян та інші.

Дослідження має на меті визначити вплив релігії на діяльність правника. Обґрунтувати важливість володіння християнськими моральними цінностями особи даної професії та цінність вивчення канонічного права для формування сучасного фахівця з права.

Моральна культура юриста є результатом цілеспрямованих (виховних) і стихійних впливів соціокультурного середовища, тобто формується на базі розвиненої національної культури і культурних цінностей, які вже склалися, та менталітеті народу. В свою чергу правова свідомість ґрунтується на цій культурі і моралі, на їх витоках постійно розвивається. Незаперечним є те, що релігія була і є носієм культурних цінностей, створених народами протягом віків. Тому, духовне право є першоджерелом формування особистісних цінностей і професійної правосвідомості [5, с. 88]. Як зазначає В. Ухач, «...основою християнської етики є абсолютна мораль (отже, незмінна, вічна, істинна), що допомагає молоді пізнати законність чи незаконність, дозволеність чи недозволеність своїх дій і вчинків...» [4, с. 213]. Адже у процесі правозастосовчої практики юрист використовує як законодавчу базу, так і власну правосвідомість, своє внутрішнє переконання. Для професійної етики юриста характерний особливо тісний зв'язок правових і моральних норм, що регулюють їх професійну діяльність [2]. Для теперішнього суспільства в цілому, і українського зокрема, духовні і позитивістські напрями правового виховання вкрай необхідні [3]. З кінця XVII ст. у Західній Європі канонічне право, поряд з правом римським, обов'язково викладалося в середньовічних університетах і суттєво впливало на правове мислення середньовічних юристів. Зараз, на жаль, вивченню канонічного права у підготовці українських правників не надають великого значення, як це має бути [6]. Попри це, абсолютні цінності релігійної етики є загальновідомими, їх повинен знати кожен юрист. Мається на увазі усвідомлення ролі релігійного світогляду людини як духовного фундаменту. І річ не в тому, чи є правник віруючою людиною чи ні, а в тому, що знати основні релігійні вчення, поважати їх роль в житті суспільства, особливо своєї держави – обов'язок кожного юриста.

Оскільки основна частина населення України сповідує християнство, то відповідним є те, що сучасний правник має опиратися на засади саме християнської етики. Більшість духовних норм не зафіксовано у праві, проте ними користуються (інколи й несвідомо). В такому випадку юрист чинить відповідно до своїх переконань, а не зі страху перед законом. При вирішенні складних життєвих ситуацій високий рівень релігійної культури зіграє важливу роль. Допоможе встановити психологічний контакт з особою, об'єктивніше оцінити ситуацію. Кожен правник (християнин) повинен керуватися Біблією, саме вона вчить виробляти внутрішній імператив обов'язку [4, с. 3-4]. Щоб зрозуміти людину, фахівцеві потрібне просте людське милосердя. Юрист порушує, наприклад, одну із Заповідей Божих «Не убий» тоді, коли вбиває людину словом, доводить її до відчаю, надмірного непотрібного хвилювання, злості, а інколи самогубства. Слід погодитись із С. Сливкою, що християнська етика є вищою етикою, полем дії якої є свідомість, душа людини, вплив на її думки, на регулювання поведінки відносин. Він же відносить до основних категорій християнської етики:

- Блаженства Євангельські;
- Обов'язки християнства;
- Сім святих таїнств, які визначають повноту і досконалість благодаті Божої;
- Основи віри, які кожний християнин повинен знати і в які повинен вірити; Плоди Духа Святого;
- Три головні Християнські чесноти;
- Сім дарів Духа Святого; Гріхи смертні з протилежними чеснотами;
- Святе таїнство Сповіді.

Стає зрозумілим те, що саме духовні (релігійні) норми мають формувати професійну етику юриста.

Таким чином, саме духовне начало, яке лежить в основі канонічного права, може виправити фатальний рівень неповаги до права в Україні. Формування юриста як фахівця на основі духовності забезпечить професійне зростання у всіх сферах. Юристи мають увібрати в себе ті позитивні риси, що пропагують загальнолюдські цінності, релігійну мораль. Такі правники зможуть формувати нашу державу на принципах моральності та «повернути в моду» релігійний чинник формування особистості. Отже, найважливішим є поєднання загальнолюдських цінностей з правовими нормами задля досягнення гармонії права та моралі.

Список використаних джерел

1. Таварткіладзе Н.М. Етичні основи діяльності адвоката-захисника: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.10 Судоустрій; прокуратура та адвокатура / Таварткіладзе Нана Мазенівна – Одеса, 2003. - С. 1-2.
2. Роль канонічного права у підготовці майбутніх юристів. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1376102560707/pravo/rol_kanonichnogo_prava_pidgotovtsi_maybutnih_yuristiv.
3. Калганова О.А. Моральна культура юриста як складова юридичної професії / О.А. Калганова, Л.В. Гапоненко // Право і суспільство. – 2013. – №1. – С. 3-7.
4. Ухач В.З. Юридична деонтологія і професійна етика: Навчальний посібник / В.З. Ухач. – Тернопіль: Вектор, 2015. – 336 с.
5. Ухач В.З., Ухач О.В. Вплив християнських цінностей на формування деонтологічних компонентів духовної та національної культури юриста. Формування

правової держави в Україні: проблеми і перспективи: Зб. тез доп. на наук. конф. / В.З. Ухач, О.В. Ухач. – Тернопіль: Вектор, 2012. – С. 86-91.

6. Ухач В.З. Кодифікації канонічного права католицької та східних католицьких церков: порівняльний аналіз. Соціально - правовий розвиток: досягнення, перспективи та проблеми. Мат-ли міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції / В.З. Ухач. – Тернопіль, 2010. – С. 18-22; його ж. Канонічно-правовий звичай як джерело церковного права. Верховенство права у процесі державотворення. Мат-ли міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції / В.З. Ухач. – Тернопіль, 2010. – С. 22-26.

Гринькова А.

*студентка I курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.і.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держви і права ТНЕУ
Ухач В.З.*

КАРНЕ ПРАВО ЗА ЛИТОВСЬКИМИ СТАТУТАМИ (ВИБРАНІ АСПЕКТИ)

Кодифікація карного права в різні періоди існування українського народу не залишає байдужою і по сьогоднішній день. Зокрема, і норми кримінального права у Литовських статутах мають вагомим значення для розвитку української правотворчості. Тому *метою* даного дослідження є аналіз окремих норм карного права, що містилися у статутах 1529 р., 1566 р., 1588 р.

Ця тема не є новою в правовій літературі. Її вивченням займалися такі вчені, як: Беніцький А., Захарченко П., Іванов В., Ухач В., Кравченко Г., Дудченко О., Падох Я., Терлюк І. та ін.

Старий Литовський статут 1529 р. регламентував злочин, як протидіяння, з яким потрібно боротися, а покарання – справедливим засобом боротьби.

Поняття «злочин» у статуті має інше трактування, а саме «злочинство» або «виступ», також зустрічається термін «гвалт». Зазначаються у статуті й різні назви «покарання»: «карання» та «покута» є найпоширенішими. Суб'єктами злочину вважалися особи віком від 7 років (за Судебником Казимира 1468 р.), вони були як вільними, так і залежними. Іноді ними виступали і групи осіб, що були відповідальними за чужі провини [2, с. 57].

Система злочинів у статуті 1529 р. чітко відокремлювала різні види протидіянь, а саме: злочини проти держави – «образу маєстату господарського»; проти релігії; проти життя та здоров'я господаря; проти порядку управління; військові злочини; проти правосуддя; проти особи; майнові злочини; проти сім'ї та моралі. Відповідно до важкості злочинного діяння та станової приналежності обвинуваченого була й відповідна міра покарання. Тілесні та ганблячі покарання носили назву «покута», а майнові і тюремне ув'язнення - «вина» [3].

Незмінною залишалася смертна кара: зазвичай розрізняли просту (відрубання голови або повішення) і кваліфіковану (спалення, посадження на палю, закопування живим у землю, четвертування тощо). Литовський статут 1529 року виокремлював також і такий вид карання, як «виволання», що